

Ҳадис дарслари (217-дарс) Ислом динида хало одоби масаласига жиддий қаралған

11:42 / 08.02.2023 2008

يَضْرِيْ رَأْصُنْ أَلْبُوْيَا يَبْأَنْعَ
هُلْلَى يَلْصَبْنَلْرَنْعُونْهُلْلَى
مُكْدَحَأْيَتْأَذِإْلَاقَمَلْسَوْهُيَلْعَ
هَلْبَقْلَرْلَبْقَتْسَيَأَلَفَطِئَاعَلَى
أُوبَرْغَوْأَوْقَرْشُرَهَظَأَلْوَيَأَلَوْ.

Абу Айюб ал-Ансорий розияллоху анхудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоху алайҳи васаллам:

**«Бирортангиз қазои ҳожатта борса, қиблага юзланмасин ва унга
ортини ҳам үгирмасин. Шарққа ёки ғарбға қаранглар», дедилар».**

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам Маккадан Мадинаға ҳижрат қилғанларида ансорларнинг ҳар бири Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ўз шахсий уйларига тушиб, яшашларини истар эдилар. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам эса түялари танлаган ерга тушишларини айтдилар. Шунда түя тўғри бориб, Абу Айюб ал-Ансорий розияллоҳу анхунинг уйи тўғрисида тўхтади. Ўша пайтда ансорлар ичидаги Абу Айюбдан кўра баҳт-лироқ киши йўқ эди.

Бу зот ҳаммаси бўлиб 155та ҳадис ривоят қилдилар ва бу ҳадисларни уч «Саҳиҳ» соҳиблари ўз китобларига киритганлар.

Абу Айюб ал-Ансорий розияллоҳу анху душманларга қарши жиходда қатнашишни жуда ҳам ёқтирадар эдилар. Язийд ибн Муовия билан Қустантиния (Истанбул)ни фатҳ этиш учун кета туриб, йўлда касал бўлиб қоладилар. Язийд у кишини қайтариб юбормоқчи бўлганида унга Аллоҳнинг «Инфири хифаф-ав ва сиқала» («Енгил бўлса ҳам, оғир бўлса ҳам, қўзғалингиз») оятини келтириб, «Мени ҳам ўзинглар билан олиб кетинглар», деб айтадилар. Язийд Абу Айюб ал-Ансорийни ўзи билан олиб кетади.

Абу Айюб ал-Ансорий розияллоҳу анху ҳижратнинг 52-санасида (милодий 672 санада) Қустантинияда вафот этадилар. Абу Айюб ал-Ансорий розияллоҳу анхунинг қабрларини ҳатто румликлар ҳам зиёрат қиласи эдилар.

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам бу ҳадиси шарифларида хало одобларининг энг муҳимларидан бирини ўргатмоқдалар. Бу ҳам у кишининг сиз билан бизга меҳрибонликлари, ҳар бир нарсада мукаммал бўлишимизни хоҳлаганларидандир.

Ушбу ҳадиснинг бошқа бир ривоятида:

«Мен сизларга худди отанинг ўрнидаман, сизларга таълим бераман. Қачон бирортангиз қазои ҳожатга борса, қиблага юзланмасин», дедилар.

Демак, қиблага қараб ҳам, қиблага ортини қилиб ҳам қазои ҳожат қиласлик керак.

Ҳадисдаги «шарққа ёки ғарбга қаранглар», деган гап Мадинаи Мунаввара аҳлига айтилгандир. Улар шарққа ёки ғарбга қарасалар, қибла ён

томонларида қолади. Бошқа жойларда қибла шарқ ёки ғарбда бўлиши мумкин. Бу гап уларга тегишли бўлмайди. Мадина аҳли қиблага қараб ёки ортларини қилиб қазои ҳожат қилмасликлари учун шарқ ёки ғарбга қарашлари керак бўлади.

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг юқоридаги гаплари Ислом дини хало одоби масалалариға жиддий қараганидан далолат беради. Аввал айтганимиздек, инсоният тарихида Ислом биринчи бўлиб бу ишларни тартибга солишни бошлаган. Масаланинг жиддийлигидан бу иш одобига Ислом шариатининг иккинчи манбаи бўлмиш Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг суннатларида алоҳида эътибор берилган. Энг мўътабар ҳадис, фикҳ ва одоб китобларида албатта «хало одоблари» боби бўлган.

Имом Муслим ва Имом Аҳмадлар Салмон Форсий розияллоҳу анҳудан қилган ривоятда у киши қуйидагиларни айтадилар:

«Мушриклардан баъзилари истеҳзо ила:

«Оғайниларингизнинг сизларга қандай қилиб бўшанишни ҳам ўргатаётганини кўряпман», деди. Мен:

«Тўғри, у киши бизга қиблага юзланмасликни, ўнг қўлларимиз билан тозаланмасликни, учтадан кам тош ишлатмасликни ва чиқинди ишлатмасликни амр қилганлар», дедим».

Ҳа, Ислом бу ишларни жиддият билан бошлаганда бошқалар истеҳзо қилас эди. Кейинчалик мусулмонлар бошқа юртларга борганларида бу ишларни ўша юртларнинг одамлариға ўргата бошладилар. Кўплаб мусулмон саёҳатчилар, тожирлар бошқа юртларда тозалик, поклик, шахсий гигиенага амал қилинмаслигини кўриб, бу ҳақда ажабланиб ёзганлар. Жумладан, машҳур олим Ибн Жубайр русларнинг ҳолини кўриб, нопокликларидан ҳайрон қолганини ҳужжат-далиллар билан ёзган.

«Ҳадис ва ҳаёт» китоби асосида тайёрланди